

Nr 45

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående underskott å statens järnvägars fond för budgetåret 1961/62.

(4:e avd.)

I propositionen nr 1, bilaga 17, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1961 föreslagit riksdagen att för Statens järnvägars fond å riksstaten för budgetåret 1961/62 upptaga ett underskott om 50 000 000 kr.

I skrivelse den 25 november 1960 till riksräkenskapsverket har järnvägsstyrelsen framlagt en prognos för SJ:s driftresultat under budgetåret 1961/62 (s. 1 och 2).

Departementschefen har anfört följande.

»Den av statsmakterna fastställda ekonomiska målsättningen för SJ:s verksamhet innebär full realekonomisk kostnadstäckning, innefattande avskrivningar efter nupriser, och därutöver förräntning av det bokförda statskapitalet. För att statsbaneföretaget i viss utsträckning skall bli kompenserat för förluster till följd av trafik på trafiksvaga bandelar, har företaget sedan budgetåret 1958/59 erhållit driftbidrag av statsmedel. Bidragsgivningen har betraktats som provisorisk i avbidan på statsmakternas ställningstagande till 1953 års trafikutrednings kommande betänkande. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 80 milj. kr.

I samband med att statsmakterna första gången beviljade driftbidrag (prop. 1958:A 77 och prop. B 1, bil. 8; SU B 6; Rskr B 74) uttalades, att ej heller med bidragsgivningen någon betryggande marginal mellan intäkter och kostnader kunde förväntas uppkomma. Man borde därför räkna med att även mycket små variationer i intäkt- och kostnadsnivån skulle medföra risk för underskott i rörelsen och att till följd därav fulla avskrivningar enligt nupriser icke skulle kunna verkställas. För att ernå en rättvisande resultatredovisning för statsbaneföretaget måste dock principen om fulla avskrivningar enligt nupriser upprätthållas. I enlighet härmed förordades, att för det fall att ett underskott något år skulle uppstå ett anslag för täckning därav skulle — i likhet med vad som skett för budgetåret 1957/58 — anvisas på driftbudgeten. För innevarande budgetår har i enlighet härmed anvisats ett anslag av 70 milj. kr. för täckning av beräknat underskott. Anslaget synes nu icke komma att behöva tagas i anspråk i full utsträckning.

Enligt de av järnvägsstyrelsen gjorda beräkningarna skulle underskottet

för nästa budgetår kunna beräknas till i runt tal 150 milj. kr., om något driftbidrag icke beviljas. Då jag tidigare denna dag vid behandlingen av den under sjätte huvudtiteln anmälda frågan om driftbidrag till statens järnvägar för budgetåret 1961/62 förordat ett anslag av 80 milj. kr. för ändamålet, skulle det underskott, som återstår att täcka, uppgå till ca 70 milj. kr. enligt styrelsens beräkningar.

Jag har emellertid från järnvägsstyrelsen under hand inhämtat, att styrelsen i underskottsberäkningen tagit hänsyn till den resultatförbättring, som blir en följd av redan beslutade järnvägsnedläggningar, men däremot icke beaktat den nettoförbättring, som uppkommer vid genomförandet av de planerade nedläggningarna under budgetåret 1961/62. Jag anser mig kunna räkna med en viss ytterligare kostnadsbesparing härigenom. Å andra sidan torde vissa kostnadsstegringar till vilka hänsyn icke tagits komma att inträda. Dessa kostnadsökningar förtar i viss mån effekten av besparingarna genom de förutsatta nedläggningarna.

Jag finner det vara utomordentligt angeläget, att styrelsen på allt sätt söker nedbringa underskottets storlek. Enligt vad jag inhämtat skulle vissa taxehöjningar för paket-, express-, ilstykke- och fraktstykkegodis vara företagsekonomiskt motiverade och kunna ge en merinkomst av ca 20 milj. kr. för nästa budgetår. Jag förutsätter att sådana taxehöjningar genomföres. En höjning av SJ:s paketgodstaxa synes böra koordineras med en höjning enligt vissa grunder av taxan för postpaket. En sådan höjning beräknas tillföra postverket en merintäkt av inemot 10 milj. kr. Sistnämnda fråga torde få underställas riksdagen senare under vårsessionen i samband med att förslag i vissa andra taxespörsmål avseende postverkets rörelse framlägges för riksdagen.

Med hänsyn till vad jag anfört, beräknar jag underskottet i SJ:s rörelse till i runt tal 50 milj. kr. för nästa budgetår.

Då de förut angivna, av riksdagen godkända riktlinjerna för täckning av eventuella driftunderskott för SJ bör följas, föreslår jag, att för här avsett ändamål ett belopp av 50 milj. kr. anvisas å driftbudgeten för budgetåret 1961/62.»

Utskottet. Kungl. Maj:ts förevarande förslag om upptagande av ett underskott å statens järnvägars fond för budgetåret 1961/62 om 50 milj. kr. föranleder ingen erinran från utskottets sida. Under hänvisning jämväl till att utskottet i sitt utlåtande nr 6, punkten 61, tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om driftbidrag till statens järnvägar, hemställer utskottet,

att riksdagen må för *Statens järnvägars fond* å riksstaten för budgetåret 1961/62 upptaga ett underskott om 50 000 000 kr.

Stockholm den 21 mars 1961

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÅNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Näsström, Boman, Einar Persson, Birger Andersson, Thun, Holmqvist, Bengtson, Fritz Persson, Rikard Svensson, Bertil Petersson, Edström, Lundström, Thorsten Larsson, Kaijser och Virgin; samt

från a n d r a kammaren: herrar Staxäng, Gustafsson i Stockholm, Malmberg, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Nilsson i Göingegården, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, fröken Elmén, herrar Johansson i Norrköping, Gustafsson i Uddevalla, Carbell, Gustafsson i Kårby och Nelander.